

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
BIURO PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO SPRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 529 06 00, fax +48 22 529 06 02
www.mpips.gov.pl; www.niepełnosprawni.gov.pl; E-Mail: Sekretariat.Bon@mpips.gov.pl

Warszawa, 31 grudnia 2014 r.

BON-Y-065-1-2-PS/14

Pani
Marta Grzymkowska
Redaktor naczelna
WatchDogPfron.pl
ul. Wołoska 70 lok 112
02-507 Warszawa

Szanowna Pani Redaktor

W związku z publikacją artykułu pt.: *Porównywać nieporównywalne – BAEL a SODiR*, zamieszczonego na stronie internetowej www.watchdogpfron.pl, Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych pragnie zwrócić uwagę na istotne kwestie dotyczące danych pochodzących z różnych źródeł, przedstawiających sytuację osób niepełnosprawnych prawnie na rynku pracy, podnoszone we wskazanym artykule.

Biuro zwraca uwagę na – używane w artykule – nieprecyzyjne nazewnictwo mogące doprowadzić czytelnika do mylnej interpretacji tekstu. Określenie iż dane BAEL i SODiR odnoszą się do „dwóch nieco różnych obszarów rzeczywistości” może być dla czytelnika niejasne i doprowadzić do mylnych wniosków na temat tego co faktycznie opisują dane pochodzące z wymienionych źródeł.

Przytaczane źródła danych na temat osób niepełnosprawnych na rynku pracy to dane pochodzące z BAEL i SODiR. Ze względu na populację osób niepełnosprawnych objętych BAEL i ujętych w sprawozdawczości z PFRON są to dane nieporównywalne i niemożliwe jest ich waloryzowanie względem siebie.

BAEL jest kwartalnym, ankietowym badaniem reprezentacyjnym (czyli przeprowadzonym na losowo wybranej próbie), przeprowadzonym przez GUS. Badaniem są objęte wszystkie osoby, które ukończyły 15 lat i więcej poza osobami zamieszkałymi w gospodarstwach zbiorowego zakwaterowania (np. hotele pracownicze, internaty, bursy, domy opieki) oraz osobami przebywającymi za granicą co najmniej 12 miesięcy.

Należy podkreślić, że metodologia badania BAEL: dobór próby, sposób uogólniania wyników, częstotliwość badania są zgodne z zaleceniami Eurostatem – urzędem statystycznym Unii Europejskiej.

BAEL dostarcza dane o liczbie osób niepełnosprawnych prawnie (w podziale na płeć, aktywność ekonomiczną) i ich sytuacji na rynku pracy. Pozwala na określenie poziomu aktywności zawodowej, zatrudnienia i bezrobocia poprzez wskaźniki jakimi są: współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia i stopa bezrobocia. Nie jest słuszne więc twierdzenie jakoby BAEL nie pokazywał *dokładnej liczby pracujących, a jedynie procentowe wskaźniki zatrudnienia, aktywności zawodowej i stopy bezrobocia* - jak czytamy w artykule.

Według danych z BAEL w III kwartale 2014 roku było 3.251 tys. osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej (w tym 1.911 tys. w wieku produkcyjnym), z czego 596 tys. osób było aktywnych zawodowo (539 tys. w wieku produkcyjnym), 516 tys. pracowało (460 tys. w wieku produkcyjnym), a 80 tys. było bezrobotnych (79 tys. w wieku produkcyjnym). Zatem współczynnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym wynosił **28,2%**, wskaźnik zatrudnienia **24,1%**, a stopa bezrobocia **14,7%**. Współczynnik aktywności zawodowej wzrósł o 1 pkt. proc. w porównaniu do wyników z II kwartału br., wskaźnik zatrudnienia wzrósł o 1,5 pkt. proc., natomiast stopa bezrobocia spadła o 2,7 pkt. proc. w tym samym okresie.

Dodatkowo Biuro zwraca uwagę na mylną interpretację określenia osób pracujących wyszczególnionych w badaniu. Definicje zawarte w BAEL jasno precyzują, że do pracujących osób niepełnosprawnych zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

a) wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem

b) miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego lub wypoczynkowego;
- z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła:
 - do 3 miesięcy;

- powyżej 3 miesięcy, ale osoby te były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia (od I kwartału 2006 r.).

Do pracujących – zgodnie z międzynarodowymi standardami – zaliczani są również uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę na naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Ze względu na określone założenia metodologiczne badania, liczba pracujących uzyskana w wyniku BAEL nie obejmuje niektórych kategorii osób, które są wliczane do sprawozdawczości z zakresu zatrudniania, m.in.:

- Pracujących mieszkających w hotelach pracowniczych,
- Pracujących za granicą na rzecz polskich pracodawców.

W prezentowanym materiale wprowadzono czytelnika w błąd stwierdzeniem, że do pracujących osób zaliczono osoby niepełnosprawne wykonujące prace we własnym gospodarstwie domowym (praca w „przydomowym ogrodzie”). Badanie BAEL jasno rozróżnia prowadzenie gospodarstwa rolnego oraz działalności gospodarczej poza rolnictwem od prowadzenia gospodarstwa domowego. Ponadto podstawowym kryterium pozwalającym zaliczyć osobę do kategorii pracujących jest **osiąganie dochodu z wykonywanej pracy**. Wyjątek od tej zasady stanowią pomagający członkowie rodzin, którzy są jednocześnie najmniejszą grupą wśród pracujących osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym. Udział tej grupy w ogólnej liczbie pracujących osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym ma tendencję malejącą. Jeszcze w 2010 r. udział ten wynosił 7%, a według uśrednionych danych za trzy kwartały 2014 r. udział ten wynosi 4%.

BAEL zawiera dane o liczbie pracujących osób niepełnosprawnych według statusu zatrudnienia, wyszczególniając w ten sposób - spośród wszystkich pracujących – **osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w przedsiębiorstwie publicznym lub u pracodawcy prywatnego (czy tzw. pracowników najemnych)**. Według danych **BAEL** (można je znaleźć m.in. na stronie www.niepelnosprawni.gov.pl) **pracownicy najemni stanowią największą grupę pracujących osób niepełnosprawnych**, a udział tej grupy rośnie z roku na rok.

W ujęciu średniorocznym dla pracujących osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym udział ten wynosił w 2010 r. – 72%, w 2011 r. – 73%, w 2012 r. – 75%, w 2013 r. – 77%, a w 2014 r. – 80% (uśrednione dane za trzy kwartały 2014 r.). Według danych za III kwartał 2014 r. spośród 460 tys. pracujących osób niepełnosprawnych w wieku

produkcyjnym 363 tys. stanowili pracownicy najemni. 79 tys. pracujący na własny rachunek i pracodawcy, a zaledwie 19 tys. pomagający członkowie rodzin.

Biuro ponownie podkreśla, że dane pochodzące z BAEL i SODiR są **całkowicie nieporównywalne**. Obejmują inne zbiorowości osób niepełnosprawnych, przeprowadzane są z różną częstotliwością, a ponadto wyniki BAEL są wynikami pochodzącymi z badania reprezentacyjnego a dane z SODiR są danymi sprawozdawczymi, pochodzącymi z rejestru. Dla oceny sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy podstawowym źródłem danych jest BAEL, natomiast SODiR przedstawia stan zatrudnienia na subsydiowanym rynku pracy.

Dane pochodzące z Systemu Obsługi Dofinansowali i Refundacji prowadzonego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych są comiesięcznymi danymi sprawozdawczymi dotyczącymi pracodawców ubiegających się o uzyskanie dofinansowania do wynagrodzenia pracowników niepełnosprawnych oraz tych pracowników. Zbierane informacje są podstawą do udzielenia pomocy. Dostępne są też dane dotyczące wypłaconych dofinansowań na pracowników zgłoszonych do ewidencji PFRON. Należy dodać, że PFRON posiada także informacje dotyczące pracodawców zwolnionych oraz zobowiązanych do wpłat na Fundusz, jak też zatrudnionych u nich pracowników.

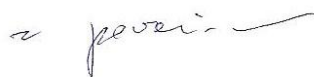
Biuro podkreśla, że informacje uzyskane na podstawie danych pochodzących z SODiR PFRON nie mogą służyć do oceny sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy, gdyż dane te odnoszą się tylko do tych osób niepełnosprawnych, których pracodawcy korzystają z dofinansowania do ich wynagrodzeń.

Należy podkreślić, że jedynie wykorzystanie dwóch źródeł danych: danych z BAEL GUS i danych pochodzących z różnych baz sprawozdawczych PFRON pozwala na określenie poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych na chronionym i otwartym rynku pracy. Natomiast wykorzystanie danych pochodzących tylko z BAEL pozwala na określenie poziomu aktywności zawodowej, zatrudnienia oraz bezrobocia osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej.

Należy nadmienić, że dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego nie jest jedyną formą wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy udzielanej przez PFRON i ograniczenie analizy sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy tylko do jednego instrumentu nie może dać miarodajnych wyników.

Dodatkowo niewłaściwe jest założenie jednoznacznego przełożenia pomocy publicznej udzielanej pracodawcom, zatrudniającym osoby niepełnosprawne w formie dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych, na wzrost zatrudnienia osób z niepełnosprawnością. Jak wynika z dostępnych danych statystycznych, zmiany

w systemie wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych, nie wywołały negatywnych skutków w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych. Co więcej, po ich wprowadzeniu, zaobserwowano wyraźny wzrost wskaźnika zatrudnienia tych osób. Biorąc pod uwagę fakt spadku zatrudnienia w 2013 r., w którym jednocześnie odnotowano najwyższą od kilku lat pracowników niepełnosprawnych, których wynagrodzenia są subsydiowane można skonstatować, że decydujący wpływ na sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy ma ogólna koniunktura gospodarcza, a nie poziom wsparcia ze środków publicznych pracodawców zatrudniających takie osoby.

**ZASTĘPCA DYREKTORA
Biura Pełnomocnika Rządu
do Spraw Osób Niepełnosprawnych**

Alina Wojtowicz-Pomierna